

HET EERSTE HOOFDSTUK

Een van de eigenaardigheden waarvoor de schilder van lantaarnpalen zich gesteld ziet is dat hij bij voortduring tegen het licht in kijkt. Ook als ze niet branden is dit het geval – want zelfs bij bewolkt weer staan ze betrekkelijk donker afgetekend tegen de hemel. En nog lange tijd na zijn verblijf op 't Ezeltje, een vakantiepark, wordt Djoeke van 't Hull aan deze wetmatigheid herinnerd: wanneer zijn ogen droog en vermoeid zijn verschijnt vanzelf het zinnebeeld van een matzilveren lantaarnpaal op zijn netvlies. Direct gevolgd door het veroverende gezicht van Audrey.

Het was bij benadering vijf of zes jaar geleden dat hij van zijn oom (een oudere broer van zijn moeder) het verzoek kreeg gedurende de winter op diens chalet te passen. Zijn oom had zijn koffie nog niet uitgedronken of hij zei, opstaande: 'Je tante is het helemaal kwijt.' Djoeke, de duimen in de broekzakken gehaakt, knikte, hij begreep het: haar verstand.

(Hij was ook maar overeind gekomen uit zijn stoel.)

Het was een noodsituatie. Een trieste geschiedenis: ze was ten prooi gevallen aan een agressieve vorm van dementie en zou worden opgenomen in een verpleegtehuis. Thuis wonen kon niet langer. Ze was snel afgetakeld, binnen het jaar. Oom Graham, een gedrongen man met sluik grijs haar, wreef zorgelijk in zijn handen. Kort na zijn pensionering stond hij weer alleen, na een huwelijk van bijna vijfenveertig jaar. Hij had het plan opgevat dagelijks langs te gaan in het verpleegtehuis om samen te middageten. Zij had geen flauw idee wie hij was. ‘Ze herkent de kinderen ook niet meer...’ Hij bleef de hele tijd spreken van ‘je tante’, alsof ze met haar geestelijke vermogens ook haar naam verloren had.

Djoeke en hij bevonden zich in de huiskamer van een eengezinswoning uit de jaren zeventig, in een anonieme voorstad van Rotterdam. De muren van de zitkamer waren behangen met gebroken wit structuurbehang. Een deel van oom Grahams spiegelbeeld weerkaatste in een ovale spiegel met een leren lijst terwijl hij met korte pasjes heen en weer dribbelde. Hij droeg een nachtblauw colbert. Telkens detecteerde Djoeke vanuit zijn ooghoek een donkere flits, gevolgd door een lichte flits in het glas aan de gebroken witte muur. Het was een kamer waar de warmte uit was.

‘Enfin, het huisje... Chaletje moet ik zeggen...’ hernam oom Graham. ‘Ik kom er niet aan toe. Misschien, als je tante er niet meer is, dan...’ Hij aarzelde om verder te gaan.

Djoeke durfde niet naar de prognose te vragen. Hij keek naar de ijsberende man via de spiegel. Sinds zijn jeugd jaren was hij hier niet meer op bezoek geweest.

‘Het gaat erom dat ik een soort “rentmeester” zoek voor de komende maanden voor op het chaletje.’

‘Tot het einde?’

‘Juist.’ Er klonk een heel lichte irritatie door in oom Graham's stem. ‘Tot het voorbij is. Haar lijdensweg.’

Dit zou in november moeten zijn geweest. Een echte, gure herfstdag. Oom Graham opperde dat zijn neef op zijn chalet zou passen, voorlopig dan. Een vergoeding zat er helaas niet in maar Djoeke zou de huur niet hoeven te betalen, alleen voor elektra en gas, dat uit een fles kwam. Zelf woonde Djoeke op een zolderkamertje met weinig gemakken, waar hij uit moest. UIT. Hij stond op non-actief. Hij ontving een minimale uitkering, tot die plotseling stopgezet werd, en leefde van spaargeld dat aan snelle ontwaarding onderhevig was. Had hij nog iets te zoeken in de stad? Was het niet zinniger zijn leven in een weekendtas op te bergen en op een andere plaats weer voor de dag te halen? Hij liep al langer met zulke plannen rond. Als kind was hij een paar keer met zijn moeder bij zijn oom en tante op visite geweest in het chalet. Hij wist zelfs het nummer nog: 152. Hij herinnerde zich het bos. De houten ezel.

Korte tijd later had Djoeke zijn zaakjes in Rotterdam afgehandeld en het chalet betrokken. Het was er kil en het rook lichtelijk naar bladeren en verrotting, maar toen hij de butagaskachel eenmaal aan de praat had gekregen werd het snel behaaglijk. Er stonden een driezitter en een tafel met houten stoelen. In de slaapkamer vond hij een tweepersoonsbed met gecapitonneerd hoofdeind en een roomkleurige wollen sprei waar in rood een afbeelding van het Canal Grande uit Venetië op was geborduurd. Wat hem het meest aansprak was de boekenkast, waar een gevarieerde verzameling oudere en vertaalde literatuur in prijkte – pockets met vergeelde pagina's, delen Russische Bibliotheek, een door vochtvlekken en plaag-

diervraat aangetaste Statenbijbel, een serie misdaadromans zoals Havank.

De eerste maanden voerde hij behalve lezen welbeschouwd niets uit. Misschien was deze langdurige lethargie, een gebrek aan energie, toe te schrijven aan een natuurlijke rustperiode om te herstellen van een fase waarin alles om hem heen leek te desintegreren. Vaak had hij het beeld van een verlaten fabriek voor zijn geestes oog gehad, die met explosieven werd opgeblazen en in elkaar stortte in stofwolken. Eens in de tien dagen ging hij eropuit om boodschappen te halen bij de Nettorama in de nabije badplaats; het brede strand en de zee maakten echter een onherbergzame indruk, zodat hij van de prijsvechterssupermarkt meteen weer terugreed naar het vakantiepark om de koude, sombere regen, natte sneeuw en hagel die uit de lucht neervielen te ontvluchten. In chalet 152 had hij genoeg aan zijn eigen bespiegelingen. Zijn masturbatiefrequentie, een belangrijke graadmeter, was beduidend gedaald – geen teken van vitaliteit. Maar langzaam klauterde hij toch omhoog – de schlemiel was taaier, minder slap en schlemielig dan hij was gaan geloven. En op een van de eerste stralende dagen van het jaar, vroeg in april, kon hij gesignaleerd worden tussen de strandwandelaars met hun vliegers, honden en kinderen. De westenwind waaide hard. De vloed was net begonnen zich terug te trekken. Djoek trok zijn schoenen en sokken uit en liet het ijsfrisse water over zijn voeten wassen. Hij stond een poosje in de zee, de benen uit elkaar, en liet zijn voeten en enkels wennen aan de kou. Geen zwemmers voor zover hij kon overzien, enkel een viertal surfers in zeeleeuw pak, die op hun planken dobberden en op een hoge breker wachtten. Afgetekend tegen de blinkende witten van het omslaande en uitrollende zeeschuim, met in

iedere hand een schoen en de benen iets gespreid, leek hij een sculptuur van Giacometti. Zijn wangen werden ontsierd door de littekens van acne. Vroeger, in zijn pubertijd, stootte zijn smoelwerk hem af in die mate dat hij spiegels meed en slechts met grote tegenzin op de foto ging, maar inmiddels, op zijn tweeëndertigste, konden zijn fletse, smalle gezicht en dunne lichtbruine haar hem niet meer deren. Wat betreft zijn innerlijk daarentegen, dat was een volstrekt ander verhaal; o wee, als hij tot zichzelf inkeerde werd hij bevangen door huiver – voor de eenzaamheid daar, het zeer, was het woord lelijk nog te mooi en hij verbloemde het door erover te zwijgen.

Achteruitwadend verliet Djoeke de kolkende branding, zijn schoenen op het droge gooiend. Het was op dat moment dat zijn oog op een echtpaar viel dat dwars tegen de wind in zijn kant uit kwam. Ze naderden over de strook zand die donker gekleurd was door het zich terugtrekkend tij. De man bewoog zich steunend op een wandelstok voort, zijn gelaats-trekken vertrokken, alsof hij zich een enorme inspanning getroostte. Zijn veel jongere gezellin stapte anderhalve pas voor hem uit. Haar tred was licht. Zij staaarde in de verte, naar de horizon, serieus als een kapitein op een vrachtschip, waarbij haar armen op en neer zwaaiden. Een schoothondje dartelde om het tweetal heen, rende naar de vloedlijn, kefte daar moedig, waarna het dadelijk weer terugrende. Het helle licht overstraalde de overige mensen en beesten op het strand. Djoeke hurkte, zogenaamd om zijn sokken en schoenen aan te trekken, maar eigenlijk om de vrouw te begluren. Over haar gezicht, dat van een klassieke schoonheid was, leek een gloed te zwemen. Het donkerblonde haar zat in een Marilyn Monroe-achtige coupe om haar hoofd gewonden. Af en toe veegde ze een wapperende lok uit haar ogen. Hij schatte haar

op vijf-, zesentwintig jaar oud. Ze was gekleed in een spijkerbroek en een spijkerjas. Een doorschijnende sjaal met oosters bloemenmotief in roodpaars en groen vormde een accent tussen de omgevouwen randen van de kraag en de halsopening.

Een krachtige, hoog gekamde golf bracht de man met de wandelstok bijna uit zijn evenwicht. Hij blafte iets naar de vrouw – het klonk dun en wanhopig, maar ook dwingend, in het allesoverstemmende donderen van de waterstortvloed. Hij probeerde zijn leren gaatjesschoenen droog te houden en de wijk te nemen; zij draaide zich om en bood hem steun en samen waren ze al gauw uit de gevarezone. Toch scheen dit een teken het uitje af te breken; ze liepen arm in arm weg in de richting van een opgang tussen twee strandpaviljoens. Eenmaal keek zij over haar schouder en Djoeke kreeg het idee dat haar ogen een fractie van een seconde die van hem schaafden. Interessant.

Achter de paviljoens verloor hij het stel uit het oog. Hij liep nog een eind langs de voor dit kustland redelijk woeste zee, tot hij terug naar de boulevard klom en door naar de winkelstraat ging. Ineens was hem een kille, grijsnevelige decemberdag door het hoofd geschoten, op een van de grindpaden van het vakantiepark, in de buurt van de parkeerplaats. Waren deze twee hem daar niet tegemoetgelopen, gearmd, zwijgend en stemmig naar de grond kijkend? Hij kon zich het hondje niet herinneren, evenmin of hij hen had gegroet. Wel stond hem nog de gedachte bij die toen in hem was ontwaakt: de vrouw zorgt voor een veel oudere man, die met zijn pipse teint en wankele gang bij uitstek ongezond overkomt – zij zullen wel méér dan vrienden zijn?

EEN TIJDSPRONG

van een halfjaar, van de lente naar de late zomer, van april naar begin september in hetzelfde jaar, tussen halfzeven en halfacht in de avond.

Exodus: over draaiërige schelpenpaden verlaat een gezelschap van een kleine dertig vrouw-en-man, overwegend in witte kleren, vakantiehuisjesterrein 't Ezeltje. Wie goed kijkt kan het niet ontgaan dat allen een emmer en een kussen dragen. Een rechte graslaan naar een bosrand, die donker aan-doet op deze zoele avond, wordt doorkruist door zandgeulen voor ruiters. Ze komen geen sterveling tegen tussen de hoge, suizende bomen. Wanneer ze het groen uit zijn bevinden ze zich in een uitgestrekt duingebied.

Fiatelli, de voorste man, voert een fiets aan de hand mee, met op de bagagedrager een hutkoffer. Op een wenk van hem slaan ze af naar rechts, zuidwestwaarts. Ergens daar moet de zee, die zich nog niet hoorbaar manifesteert, klotsen. Het

pad gaat over in stuifzand. Het is verder dan Djoeke heeft verwacht. In Fiatelli's zog loopt een jongeman die twee gitaren onder zijn hoede heeft. Achteraan in de stoet hinkt een zwerverachtig figuur die zijn linkeronderbeen verloren is. Op de graslaan bewoog hij zich voort in een sobere rolstoel, maar toen ze afbogen heeft hij die moeten verstoppen onder een paar vlinderstruiken. Daarvoor in de plaats bedient hij zich van twee krukken. Er spreekt ruime oefening uit. Bovendien kan hij in de lastige passages vertrouwen op een hand of arm van een middelbare man met een sneeuw witte kam van haar, die steeds bij hem in de buurt blijft. Djoeke probeert zijn rubberlaarzen in de gaten van zijn voorganger te zetten, wat niet altijd lukt. De spierwitte gympies die hij nieuw gekocht heeft zijn een miskoop gebleken; vanmiddag bij het stevig aantrekken van de veters kwam er meteen een scheur in de zijkant van de rechterschoen – of heeft hij veel te ruw getrokken, uit zenuwachtig ongeduld? Toen heeft hij bij gebrek aan beter (hij wilde zijn goede schoenen niet in de waagschaal stellen) zijn groene laarzen aangedaan en met de pijpen van zijn broek de schachten verhuld.

Aiden, met zijn staartje, die half achter hem voortstapt, humt:

'In de haven van Marseille

Danst jouw Nina nu voor geld.'

Djoeke daarentegen is niet in voor een lolletje. Hij probeert een glimp op te vangen van Audrey, een van de vrouwen die zij volgen, Audrey d'Audretsch – zij ligt echter bijna op kop van het peloton en kijkt niet achterom. Geen ogenblik. De man vlak voor hem torst een provisorisch met schouderriemen vastgebonden veldbed op zijn buffelachtige, van links naar rechts wiegende rug. Als het Djoeke al lukt een blik om

de kromgebogen gestalte heen te werpen, is het enige wat hij van haar ziet een stukje donkerblond achterhoofd.

Vreemd te bedenken dat hij en Audrey elkaar hier niet zo ver vandaan voor de eerste maal in de ogen hebben gekeken... Dat was op het strand, bij de badplaats. Een maand of vijf, zes geleden, zoiets, hij weet het niet precies meer. En nu, nog vreemder, heeft ze hem demonstratief achter zich gelaten; eigenlijk, beseft hij, is hij haar meteen kwijtgeraakt bij trefpunt de Ezel, waar de anderen al voor vertrek gereedstonden en Audrey meteen opging in de groep terwijl hij zich wat achteraf opstelde, dicht bij Aiden, en afwachtte.

‘Slechts de golven zingen zachtjes

Wat van zwarte Dino wordt verteld...’

Met man en macht wordt de fiets van Fiatelli omhooggeduwd. Aan de andere kant van een forse kam ligt een schotelvormige glooiing, omringd door pollen puntig gras en een woud van duindoornheesters. Aan één kant staat een kluit van drie vliegdenneren, schuin, laaggetakt en kartelig gebogen door weer en wind. De kom is onbegroeid; de oostwand vangt nog een baan licht maar voor de rest heeft de zon het dal verlaten. Dit is de plek. Hier zal het gaan gebeuren. Djoeke neemt een halve seconde de omgeving in zich op. Hij zou weg kunnen vluchten, zijn bagage op de grond gooien en ertussenuit knijpen. Wie zal hem tegenhouden?

Met zijn eigen rugzak nog vastgecord schiet hij toe om Audrey d’Audretsch te helpen met het afdoen van die van haar. Hij zinkt met zijn laarzen weg in het zand, valt half en trekt haar mee. Dat komt hem op een verschrikte snauw te staan. De man die Djoeke is voorgedaan ontdoet zich van de spanbanden waarmee hij het veldbed getransporteerd heeft. Een vrouw van een rijpere leeftijd – veeleer tachtig dan ze-

ventig – met weelderige ivoren krullen probeert onhandig te assisteren bij het uitklappen en tegelijk commentaar te leveren, zodat er uit die hoek voortdurend gekibbel opklinkt, in het Pools. Het zijn zoon en moeder.

Fiatelli en zijn kleine, donkere, ronde vriendin stallen de fiets naast de kromme dennen tegen een afgestorven tronk, omgeven door gebroken takken. Ze slagen erin de hutkoffer af te laden. De overvloedig met vruchten en plastic flessen gevulde tassen, die ze bij wijze van contragewicht aan het stuur hebben gehangen, brengen ze ook naar beneden. Terwijl een aantal groepsleden de grond afspeurt naar zwerfafval, ontvouwen andere een stukje circuszeil en kleden meerdere (zij het lang niet alle) vrouwen zich om door een blauwe plooirok over hun witte gewaad aan te trekken. Om hun middel strikken ze een groene sjerp en op hun hoofd bevestigen ze ieder een glazen tiara, een kleine kroon met zeven hoorns. Fiatelli zet zijn witte hoed af voordat hij de koffer, die iets van een verweerde scheepskist weg heeft, ontgrendelt. Aan de binnenkant van het deksel staat Alfa & Omega geschreven, in een boog met stralen. Hij haalt er een ronde tafel uit op korte poten en plaatst die in het centrum van het circuszeil. Het blad is ingekerfd met een davidster. Met de nodige eerbied pakt hij dan een in een groene doek gewikkeld voorwerp uit de koffer, een kruis met twee dwarshouten, het ene korter dan het andere. Op de uiteinden en de snijpunten zie je cirkels met vijfpuntige sterren erin. Een beeltenis van Maria met het Kindeke, kaarsen in diverse kleuren en bloemenkransen completeren het reisaltaar.

Er is geen hiërarchie, geen rangorde tussen de deelnemers. Toch wekken zij, Audrey d'Audretsch en Fiatelli, een suggestie van leiderschap als religieuze voorgangers en op hun insti-